

Samenvatting Soortenstandaard

Zandhagedis

Deze samenvatting geeft de belangrijkste punten uit de soortenstandaard, die is opgesteld in het kader van de Flora- en faunawet. Op 1 januari 2017 is de Flora- en faunawet vervangen door de Wet natuurbescherming. De provincies gebruiken voorlopig nog deze soortenstandaards als richtlijn. Op den duur vervangt Bij12 (de uitvoeringsorganisatie van de provincies) deze soortenstandaards door *factsheets*. Regelink Ecologie & Landschap stelt te zijner tijd ook van deze *factsheets* overzichtelijke samenvattingen beschikbaar.

1. Ecologische informatie

De zandhagedis is ongeveer 16 cm lang. Deze dieren zijn meestal bruin van kleur met onduidelijke lengtestrepen en 'oogvlekken' op de flanken. Mannetjes zijn in het voorjaar vaak heldergroen gekleurd. Zandhagedissen worden gemiddeld 5-6 jaar oud. Paringen vinden vooral plaats in mei. Vrouwtjes zijn na 4-6 winters geslachtsrijp en leggen meestal in juni 4-14 eieren in een hol op een zandige plaats. De soort komt voor in droge, open, zandige gebieden met begroeiing van hei en/of helm. Afwisseling in structuur, met voldoende dekking en plaatsen om te zonnen, zijn essentieel. De dichtheid varieert tussen 90 en 400 dieren per hectare. In Nederland komt de zandhagedis voor op de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug, in de duinen en in verspreid liggende, zandige gebieden in het oosten van het land. Na een afname sinds 1950, neemt de soort de laatste jaren weer in aantal toe.

2. Bescherming

Zandhagedissen mogen het hele jaar door niet worden gedood of verontrust, en ook hun eieren, larven, voortplantingswateren en vaste rust- of verblijfplaatsen zijn beschermd. Ook in perioden waarin de dieren niet aanwezig zijn, mag hun leefgebied niet ongeschikt gemaakt worden of verloren gaan. Om dit te voorkomen, kan in bepaalde gevallen gewerkt worden volgens een goedgekeurde gedragscode. Als te verwachten is dat bij een ingreep verstoring van dieren of hun leefgebied zal plaatsvinden, moet een ontheffing van de Wet natuurbescherming worden aangevraagd. Deze wordt verleend als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan en de ingreep een wettelijk erkend belang dient. Vooraf moet vrijwel altijd onderzoek plaatsvinden naar de situatie ter plekke.

3. Onderzoek

Aanwezigheid van de zandhagedis kan door een deskundige op het gebied van deze soort worden vastgesteld aan de hand van:

- maximaal twee bezoeken aan het plangebied op daartoe geschikte, zonnige dagen in april en eind mei (tussen 09.00 en 12.00 uur, bij 12-14°C en een windkracht minder dan 5 Bft), waarbij geschikte (zonnige) delen worden afgezocht op zonnende dieren.

Hierbij zijn twee ronden voldoende om aan- of afwezigheid van de soort vast te stellen. Wanneer de soort bij de eerste ronde is vastgesteld en het aantal aanwezige dieren kon worden geschat, kan de tweede ronde vervallen.

Gebruik van bestaande gegevens kan zinvol zijn. De verschillende functies die een gebied voor de soort kan vervullen moeten worden vastgesteld, of op grond van *expert judgement* worden ingeschat.

4. Beschermingsmaatregelen per activiteit

Ingrepen die nadelig kunnen zijn voor de zandhagedis, zijn onder andere:

- natuurherstel, waaronder maaien, chopperen, opslag verwijderen en begrazing,
- wijzigen of aanleg van infrastructuur,
- realiseren van bebouwing.

Bij kleinschalige ingrepen waarbij geen leefgebied verloren gaat, kan het voldoende zijn te werken buiten de kwetsbare perioden:

- voortplantingstijd (april – augustus),
- winterrust (half september – maart).

Het is aan te bevelen gefaseerd te werken. Eventueel kunnen dieren worden weggevangen met inlooppotten. Wanneer de dieren daarna direct in een ander, geschikt leefgebied in de omgeving worden uitgezet, is voor dit wegvangen geen ontheffing nodig. Het plaatsen van schermen kan voorkomen dat dieren al snel weer naar het plangebied terugkeren.

Verlies aan leefgebied kan gecompenseerd of gemitigeerd worden door onder andere het kappen van bos, het realiseren van extensief beheerde, heischrale stroken en het omvormen van agrarisch gebied naar heide met zandige delen. Dit laatste vraagt een periode van 10-15 jaar. Met genoemde maatregelen kan ook bestaand leefgebied verbeterd worden. Ook kunnen afzetplekken voor eieren worden gecreëerd door op zuidhellingen de vegetatie over 1-2 m² weg te halen.

Barrièrewerking van infrastructuur kan worden voorkomen of weggenomen via wildviaducten met een schrale vegetatie of (half)open faunatunnels.